

YANG O'ZBEKISTON: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM

CONFERENCES.UZ

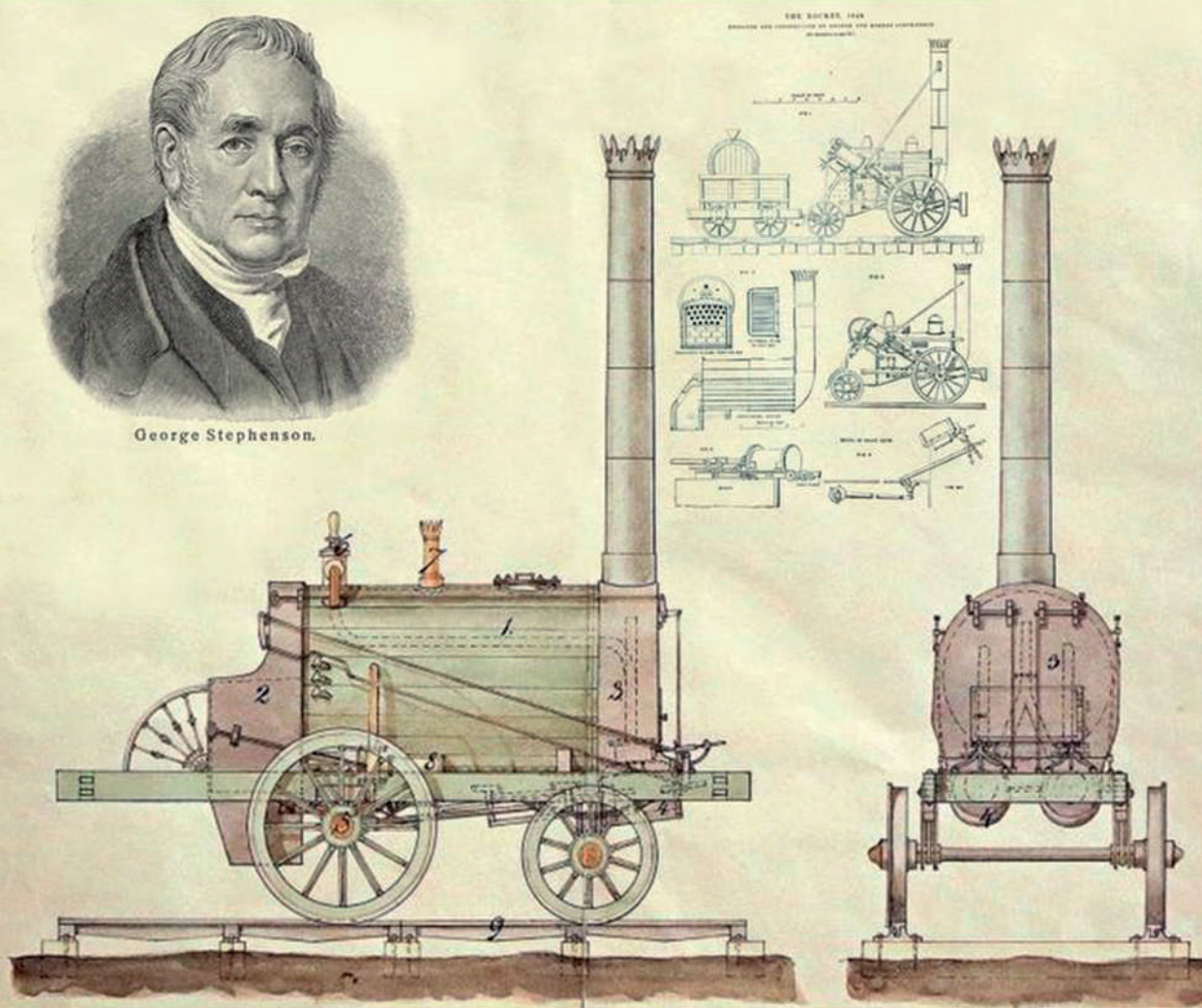
2023

DAVRIYLIGI:
2018-2023

DUNYODA BIRINCHI KASHF
ETILGAN LOKOMOTIV POYEZD

George Stephenson.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA XORIJY OLIY TA'LIM MUASSASALARI PROFESSOR-O'QUVCHILARI, YOSH OLIMLAR, DOKTORANTLAR, MAGISTRANTLAR VA IQTIDORLI TALABALAR

TOSHKENT SHAHAR, AMIR
TEMUR KO'CHASI, PR.1, 2-UY.

+998 97 420 88 81
+998 94 404 00 00

WWW.TAQIQOT.UZ
WWW.CONFERENCES.UZ

IYUL
№54

**ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН:
ИННОВАЦИЯ, ФАН
ВА ТАЪЛИМ
16-ҚИСМ**

**НОВЫЙ УЗБЕКИСТАН:
ИННОВАЦИИ, НАУКА
И ОБРАЗОВАНИЕ
ЧАСТЬ-16**

**NEW UZBEKISTAN:
INNOVATION, SCIENCE
AND EDUCATION
PART-16**

ТОШКЕНТ-2023

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Янги Ўзбекистон: Инновация, фан ва таълим” [Тошкент; 2023]

“Янги Ўзбекистон: Инновация, фан ва таълим” мавзусидаги республика 54-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 июль 2023 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2023. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар «Харакатлар стратегиясидан – Тараққиёт стратегияси сари» тамойилига асосан ишлаб чиқилган етти устувор йўналишдан иборат 2022 – 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси мувофиқ:– илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари тахтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шоҳида Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг туган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети Хорижий тиллар факультети ўқув ишлари бўйича декан ўринбосари

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, DSc, Тошкент фармацевтика институти, Фармацевтик ишлаб чиқаришни ташкил қилиш ва сифат менежменти кафедраси профессори

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, DSc, Тошкент фармацевтика институти, Фармацевтик ишлаб чиқаришни ташкил қилиш ва сифат менежменти кафедраси профессори

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22. Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23. Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Проф. Хамидов Муҳаммадхон Хамидович «ТИИМСХ»

24. Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти)

25. География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпلامга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шаҳрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ТЕХНИКА ВА ТЕХНОЛОГИЯ СОҲАСИДАГИ ИННОВАЦИЯЛАР

1. Abdusamatova Sadoqat Xojjakbar qizi, Teshaboyev Ixtiyor Komil o'g'li,

Isroilov Javoxirbek Abdug'affor o'g'li

**MATINLI AXBOROTLARNI SUN'IY INTELEKT TEXNOLOIYALARI YORDAMIDA
TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY TENDENTSIYALARI..... 7**

ТЕХНИКА ВА ТЕХНОЛОГИЯ СОҲАСИДАГИ ИННОВАЦИЯЛАР

MATINLI AXBOROTLARNI SUN'İY INTELEKT TEXNOLOIYALARI YORDAMIDA TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY TENDENTSIYALARI

**Abdusamatova Sadoqat Xojiakbar qizi¹,
Teshaboyev Ixtiyor Komil o'g'li²,
Isroilov Javoxirbek Abdug'affor o'g'li³.**

¹Islom Karimov nomidagi TDTU Axborot tizimlari va texnologiyalari yo'nalishi talabasi,
tel: +998(93) 375 – 42 – 15 e-mail:
abdusamatovasadoqat@gmail.com,

^{2,3}Al-Xorazimiy nomidagi TATU Kiber xavfsizlik fakulteti talabasi,
tel: +998(97)1432002, +998914921169
e-mail: ixtiyorteshaboyev2002@gmail.com,
javokhirbekisroilov166@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada turli raqmlashtirilgan, elektron shakildagi hujjatlar, matinli ma'lumotlarni sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida tahlil qilishning zamonaviy tendentsiyalari keltirilgan.

Kalit so'zlar: matnlarni avtomatik tahlil qilish, sun'iy intellekt, axborot almashinuvi, axbototlarni tizimli tahlili.

“Raqamli O'zbekiston — 2030” Strategiyasiga muvofiq hamda sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish va ularni mamlakatimizda keng qo'llash, raqamli ma'lumotlardan foydalanish imkoniyatini va ularning yuqori sifatini ta'minlash, ushbu sohada malakali kadrlar tayyorlash uchun qulay shart-sharoitlar yaratish maqsadida mamlakatimizda ko'plab amaliy tadbirlar amalga oshirilmogda, jumladan sun'iy intellektni qo'llashning asosiy yo'nalishlari va tamoyillarini, shuningdek, yaqin va uzoq istiqbolda ushbu sohani kompleks shakllantirish uchun shart-sharoitlarni belgilovchi sun'iy intellektni rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish, iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohada, davlat boshqaruvi tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarini ishlab chiqish va ulardan foydalanishda yagona talablar, javobgarlik, xavfsizlik va shaffoflikni belgilovchi normativ-huquqiy bazani ishlab chiqish va boshqalar. Ushbu maqolada manashunday sun'iy intellekt texnologiyalari jadalik bilan kirib kelayotgan sohalardan biri axborotga sun'iy intellekt yordamida ishlov berish matnlarni avtomatik qayta ishlashning zamonaviy texnologiyalarini tahlili keltirilgan.

Matn odamlar o'rtasidagi muloqotning an'anaviy usullaridan biridir. Matnli ma'lumotlarning elektron ko'rinishdagi mavjudligi ortib borishi bilan matnni kompyuterlar yordamida qayta ishlash va tahlil qilish mashhurlikka erishdi. Matn ma'lumotlarini mashinani o'rganish usullari bilan qayta ishlash sohaga qiziqarli muammolarni keltirib chiqardi, bu esa tabiiy tilning ba'zi o'ziga xosliklarini kiritish orqali yanada kengaytirildi. Usullar matnli ma'lumotlar bilan bog'liq yanada murakkab muammolarni hal qilishga qodir bo'lganligi sababli, talablar yanada murakkab usullarni talab qiladi, xususan, turli tadqiqot yo'nalishlaridagi usullarning kombinatsiyasi, shu jumladan ma'lumot olish, mashinani o'rganish, statistik ma'lumotlarni tahlil qilish, ma'lumotlarni qazib olish, tabiiy. tilni qayta ishlash, semantik texnologiyalar. Avtomatik matn tahlili ko'plab tizimlarning ajralmas qismiga aylanadi, tadqiqot imkoniyatlari chegaralarini sun'iy intellekt orzusi deb atash mumkin bo'lgan narsaga surish - inson ta'lim usullarini taqlid qilishga qaratilgan matndan o'rganish hech qachon tugamaydi.

Sun'iy intellekt asosida tabiiy tilni qayta ishlash inson tillari va kompyuterlar o'rtasidagi o'zaro ta'sirga qaratilgan. Ushbu texnologiyalarda matn tahlilida jumlar tuzilishini, shuningdek,

mashinani o'rganish orqali ularning talqini va niyatini tahlil qilish uchun foydalanadi. Ushbu texnologiya firibgarlikni aniqlash va xavfsizlik tizimlarida keng qo'llaniladi. Ko'pgina avtomatlashtirilgan yordamchilar va ilovalar NLP tomonidan tuzilmagan ma'lumotlarni oladi. Masalan bunga quyidagilar: Basis Technology, Expert System, Coveo, Indico, Knime, Lexalytics, Linguamatics, Mindbreeze, Sinequa, Stratifyd va Synapsify ba'zi xizmat ko'rsatuvchi provayderlar misol bo'lishi mumkin.

Leksikaga asoslangan texnikalar va sun'iy intellekt (AI) yoki mashinani o'rganishga asoslangan yondashuvlar hissiyotlarni tahlil qilish metodologiyalarini tasniflash uchun ishlatilishi mumkin. AI tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan hissiyotlarni tahlil qilish korxonalar uchun muhim vositaga aylanmoqda. Bu mijozlarning fikrlarini tushunishga yordam beradi. Bundan tashqari, u ishchilarning his-tuyg'ulari va g'oyalarini tushunish uchun amaliydir. Biroq, u asosan mijozlarning fikr-mulohazalarini, xizmat ko'rsatish holatining jiddiyligini, ijtimoiy tarmoqlarga havolalarni va hokazolarni tushunish uchun ishlatiladi. Inson his-tuyg'ularini chuqurroq o'rganish uchun yaqin kelajakda hissiyotlar tahlili qo'llanilishi haqida bahslashish mumkin. Bu kompyuterlarga aloqa, mulohazalar va fikr-mulohazalarda bildirilgan his-tuyg'ularni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Bu korxonalariga o'z javoblarini yaxshiroq moslashtirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida” qarori, 17.02.2021 yildagi PQ-4996-son
2. Dunya Mladenich, Marko Grobelnik, “Sun'iy intellekt yordamida matnni avtomatik tahlil qilish” 2013 yil mart, Jozef Stefan institute
3. Ning Zhong, Jiming Liu “Axborotni tahlil qilish uchun intellektual texnologiyalar” 2004-yil

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН: ИННОВАЦИЯ, ФАН ВА ТАЪЛИМ 16-ҚИСМ

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.07.2023

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000